

Åben skole

– en kortlægning af skolernes samarbejde med omverdenen

INDHOLD

Åben skole

1	Resumé	4
<hr/>		
2	Karakteristik af åben skole-forløb i skoleåret 2017/18	10
2.1	Hvem samarbejder skolerne med?	10
2.2	Hvilke fag integrerer åben skole-forløb?	14
2.3	Hvordan foregår samarbejdet?	17
2.4	Hvorfor samarbejdes der?	22
2.5	Hvilke muligheder og udfordringer er der i åben skole-forløb?	22
<hr/>		
3	Perspektiver for skolernes videre samarbejde med omverdenen	27
<hr/>		
	Appendiks A – litteraturliste	31
<hr/>		
	Appendiks B – bilag	32
<hr/>		

1 Resumé

Skolernes samarbejde med de omkringliggende institutioner, virksomheder og foreninger har med folkeskolereformen fået en fælles betegnelse, nemlig *åben skole*. Ambitionen med åben skole er, at skolerne skal åbne sig mod omverdenen og give eleverne indblik i vidensmiljøer uden for skolen. Disse vidensmiljøer skal bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og give eleverne konkret og dybdegående viden om de emner, de arbejder med i fagene.

Åben skole-forløb foregår fx, når trænere fra den lokale idrætsforening kommer på besøg på skolen og underviser eleverne i et temaforløb, eller når en klasse tager på besøg på en lokal virksomhed eller et nærliggende museum.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sætter i denne undersøgelse fokus på skolernes brug af åben skole-forløb, som det så ud i skoleåret 2017/18. Omdrejningspunktet for undersøgelsen er at af-dække, hvordan forskellige eksterne samarbejdspartnere og læringsmiljøer indgår i skolernes hverdag, og hvordan lærere og pædagoger ser på samarbejdet.

På baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger ser vi i denne rapport nærmere på:

- Hvilke samarbejdspartnere skolerne anvender
- Hvilke fag mulighederne for åben skole anvendes i
- Hvordan samarbejdet foregår
- Hvorfor der samarbejdes med eksterne om undervisningen
- Hvilke muligheder og udfordringer der er i arbejdet med åben skole.

Lovgrundlaget for åben skole¹

Af folkeskoleloven fremgår følgende, som omhandler samarbejdet med eksterne:

§ 3, stk. 4. Skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med virksomheder, institutioner for erhvervsrettet uddannelse, lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet.

Relevans, faglig kontekst og målgruppe

Relevans

Med folkeskolereformen er der blevet sat fokus på skolernes samarbejde med eksterne vidensmiljøer. Skolerne er nu forpligtede til at samarbejde med eksterne om undervisningen, og samarbejdet skal understøtte elevernes læring. Denne undersøgelse sætter fokus på, hvordan samarbejdet ser ud i skoleåret 2017/18, og hvilke muligheder og udfordringer lærere og pædagoger ser i åben skole-forløb.

Målgruppe

Rapporten henvender sig til skoleledelser, forvaltninger og politikere, som gerne vil have viden om, hvad der karakteriserer den aktuelle brug af åben skole-forløb.

Resultater

Rapportens hovedresultater

Undersøgelsen viser, at over halvdelen af de adspurgte lærere og pædagoger har haft åben skole-forløb i skoleåret 2017/18, og at der inddrages en lang række forskellige eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Derudover viser undersøgelsen, at lærere og pædagoger oplever det som meningsfuldt at samarbejde med eksterne om undervisningen, og at de oplever, at værdien af det eksterne samarbejde i høj grad står mål med den tid og de ressourcer, de investerer i forløbet.

¹ LBK nr. 989 af 23.8.2017.

Delresultater

I forhold til de fem fokusområder i rapporten har undersøgelsen følgende delresultater:

Eksterne samarbejdspartnere i undervisningen

Undersøgelsen viser, at særligt kulturinstitutioner og virksomheder indgår i undervisningen. Når vi ser nærmere på åben skole-forløb henholdsvis i indskolingen, på mellemtrinet og i udskolingen, viser undersøgelsen, at forløbene finder sted på alle tre trin, men der er forskel på, hvilke samarbejdspartnere der særligt indgår på de forskellige trin. Her kan det bemærkes, at samarbejdet med musikskoler fylder mest i indskolingen, mens der i udskolingen særligt er fokus på at samarbejde med virksomheder og erhvervsuddannelser.

Fag, hvor der indgår åben skole-forløb

Undersøgelsen peger på, at åben skole-forløb ofte foregår i danskundervisningen. Når vi ser nærmere på, hvilke eksterne samarbejdspartnere der indgår i de forskellige fag, viser undersøgelsen, at der i danskundervisningen indgår en bred vifte af forskellige samarbejdspartnere, mens fag som musik og idræt domineres af mere fagspecifikke samarbejder med fx musikskolen og den lokale idrætsforening.

Planlægning og gennemførelse af undervisningen

Undersøgelsen viser, at det ofte er den eksterne samarbejdspartner, der står for planlægningen af undervisningsforløbene. Desuden viser undersøgelsen, at lærere og pædagoger i høj grad vælger samarbejdspartnere, som de kender i forvejen, fx fra tidligere forløb, eller som er faste samarbejdspartnere på skolen.

I forhold til ledelsens involvering i åben skole-forløb viser undersøgelsen, at lærerne og pædagogerne oplever, at hverken skolens ledelse eller forvaltningen spiller nogen nævneværdig rolle i åben skole-forløb i forhold til at skabe kontakt til de eksterne samarbejdspartnere, i planlægningsfasen eller i gennemførelsen af undervisningen.

Derudover viser undersøgelsen, at mange åben skole-forløb foregår som kortere forløb på mellem en og ni undervisningslektioner, og at forløbene enten beskrives som direkte relaterede til undervisningen eller beskrives som aktiviteter, der er løsrevet fra de faglige forløb i undervisningen.

Formål med åben skole-forløb

Undersøgelsen viser, at når lærere og pædagoger vælger at inddrage eksterne samarbejdspartnere, lægger de vægt på at styrke elevernes faglige læring gennem inddragelse af ekstern viden og kompetence, at skabe oplevelser i undervisningen, der kan styrke elevernes trivsel og sociale fælesskaber, og at gøre undervisningen mere praksisnær og anvendelsesorienteret.

Muligheder og udfordringer i åben skole-forløb

Undersøgelsen viser, at lærere og pædagoger oplever, at undervisningen i åben skole-forløb har haft positiv indflydelse på muligheden for at udvide elevernes horisont og at kunne variere undervisningen samt på elevernes motivation for at lære og elevernes faglige læring.

Undersøgelsen viser, at når åben skole-forløb fravælges, sker dette på grund af økonomi og planlægning, og fordi lærere og pædagoger ikke oplever, at åben skole-forløb er relevante for deres undervisning.

Opmærksomhedspunkter

Undersøgelsen viser, at der foregår åben skole-forløb på alle trin og med en lang række forskellige samarbejdspartnere. Fremadrettet kan der være grund til at overveje, hvorvidt den aktuelle brug af åben skole-forløb har fundet sit rette niveau i forhold til antallet af forløb og koblingen til forskellige fag, samt om der i den forbindelse kan være lokale aktører, som overses til fordel for større og mere kendte aktører som fx museer og idrætsforeninger.

Derudover er det fremadrettet vigtigt at overveje, på hvilken måde åben skole-forløb forbinder sig til de enkelte fag, og hvor godt forløbene er integreret i konkrete faglige forløb.

På baggrund af undersøgelsens perspektivering i kapitel 3 samt EVA's øvrige udgivelser om åben skole (EVA, 2018a; EVA, 2018b; EVA, 2018c) fremhæves desuden en række specifikke opmærksomhedspunkter for det videre arbejde med åben skole-forløb:

- Eksterne samarbejdspartnere har vidt forskellige forudsætninger for at bidrage i undervisningen. Det er derfor vigtigt, at rammerne for samarbejdet og den konkrete gennemførelse af undervisningen aftales mellem den eksterne samarbejdspartner og skolen forud for åben skole-forløb.
- Etablering af nye samarbejdsrelationer kræver en indsats af både den enkelte lærer eller pædagog og skolen. Hvis ambitionen om, at eleverne gennem deres skoletid skal møde mange forskellige vidensmiljøer og videnspersoner, skal efterleves, må både lærere, pædagoger og skoleledelse derfor gøre en indsats for at få øje på nye mulige samarbejdspartnere og etablere gode rammer for samarbejdet.
- Læreren eller pædagogen må bygge bro mellem elevernes læring i åben skole-forløbet og den øvrige undervisning. Det betyder, at den enkelte underviser må have mulighed for at sikre den faglige relevans af undervisningen, både under forberedelse og gennemførelse af åben skole-forløb og i den efterfølgende undervisning.
- Det er vigtigt, at skolerne overvejer, hvordan åben skole-forløb er relevante for elevernes faglige og sociale læring. Det betyder, at der på den enkelte skole ligger et arbejde i at kunne se de lokale muligheder for nye forløb, og samtidig, at der på den enkelte skole skal skabes rum for drøftelser af, hvornår og hvordan åben skole-forløb er relevante for undervisningen.
- Åben skole-forløb kan indgå i mange forskellige fag. Det betyder, at selvom danskfaget er det fag, der har det højeste timetal, og dermed muligvis er mest oplagt som udgangspunkt for åben skole-forløb, kan det også være vigtigt at sikre et mere fagspecifikt fokus. Derfor kan en mulighed være at have fokus på fagspecifikke emner inden for de forskellige fag og indgå tværfaglige åben skole-forløb.

Om datagrundlaget

Datagrundlaget for undersøgelsen er en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt en national stikprøve af lærere og pædagoger. Dataindsamlingen er gennemført af Epinion. I undersøgelsen har der deltaget 792 lærere, 45 børnehaveklasseledere og 89 pædagoger (som herefter beskrives som lærere og pædagoger). Undersøgelsen har en samlet svarprocent på 29 %. Bortfaldsanalysen viser tegn på, at der blandt besvarelsene er en overrepræsentation af små skoler samt skoler med et middelkarakterniveau. Vi har gennemført en analyse af, om skolestørrelse og karakterniveau påvirker besvarelsene på centrale spørgsmål. Resultaterne af analysen viser, at skævhederne ikke påvirker centrale opgørelser i rapporten. For yderligere information om undersøgelsens metodiske grundlag se metodeappendiks på EVA's hjemmeside.

Når der i rapporten angives, at der er signifikant forskel på grupperne i de enkelte tabeller og figurer, anvendes et signifikansniveau på 0,05.

I spørgeskemaet har lærere og pædagoger svaret på generelle spørgsmål om åben skole og på spørgsmål, som handler om deres seneste åben skole-forløb. Ud fra definitionen af eksterne samarbejdspartnere i lovgrundlaget² er lærere og pædagoger blevet spurgt om deres samarbejde med disse. Sammen med svarmulighederne er der i spørgeskemaet i parenteser blevet givet nogle eksempler på samarbejdspartnere. Af formidlingshensyn udelades eksemplerne i rapporten, men de svarmuligheder, respondenterne har haft, vises her i deres fulde længde:

- Virksomheder
- Erhvervsuddannelser
- Øvrige ungdomsuddannelser
- Idrætsforeninger
- Kulturinstitutioner (fx museer, teatre)
- Kunst- og kulturskoler (fx kunstskeoler, kunstakademier, billedskoler, fotoskoler, danseskoler)
- Musikskoler (herunder kommunale og selvejende musikskoler)
- Folkeoplysningsforeninger (fx højskoler, aftenskoler etc.)
- Ungdomsskoler
- Lokale fritids- og klubtilbud, som ikke er en del af skolen
- Andre typer foreninger (bemærk, at der her ikke tænkes på idrætsforeninger og musikskoler, som er dækket af andre kategorier)
- Kirker og præster
- Andet.

For nærmere oplysninger om spørgeskemaundersøgelsen og de anvendte metoder, se hjemmesiden www.eva.dk.

Projektgruppe

Projektgruppen bag undersøgelsen er:

- Konsulent Anne Grosen (projektleder)
- Konsulent Bjarke Frydensberg
- Juniorkonsulent Rikke Andersen.

² LBK nr. 989 af 23.8.2017, § 3, stk. 4.

Rapportens opbygning

Rapporten har to hovedkapitler. Kapitel 2, hvor resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen fremlægges, og kapitel 3, hvor der på baggrund af de præsenterede resultater perspektiveres til skolerens videre samarbejde med omverdenen.

Rapportens kapitel 2 er opbygget efter disse fem hovedemner:

- Hvem samarbejder skolerne med?
- I hvilke fag integreres åben skole?
- Hvordan foregår samarbejdet?
- Hvorfor er samarbejdet etableret?
- Hvilke muligheder og udfordringer er der i forbindelse med åben skole?

I kapitel 2 vises de mest centrale resultater i figurer og tabeller. De resultater, der refereres til i rapporten, men som ikke vises direkte som figurer eller tabeller i afrapporteringen, findes som appendiks bagerst i rapporten (appendiks B).

2 Karakteristik af åben skole-forløb i skoleåret 2017/18

I denne undersøgelse har lærere og pædagoger svaret på nogle overordnede spørgsmål om deres samarbejde med eksterne i skoleåret 2017/18 samt nogle spørgsmål, som tager udgangspunkt i deres senest gennemførte åben skole-forløb. I dette kapitel kortlægges det, hvordan der blev arbejdet med åben skole-forløb i skoleåret 2017/18, ved at vise de mest centrale resultater inden for fem emner:

- Hvem samarbejder skolerne med?
- I hvilke fag integreres åben skole?
- Hvordan foregår samarbejdet?
- Hvorfor er samarbejdet etableret?
- Hvilke muligheder og udfordringer er der i forbindelse med åben skole?

2.1 Hvem samarbejder skolerne med?

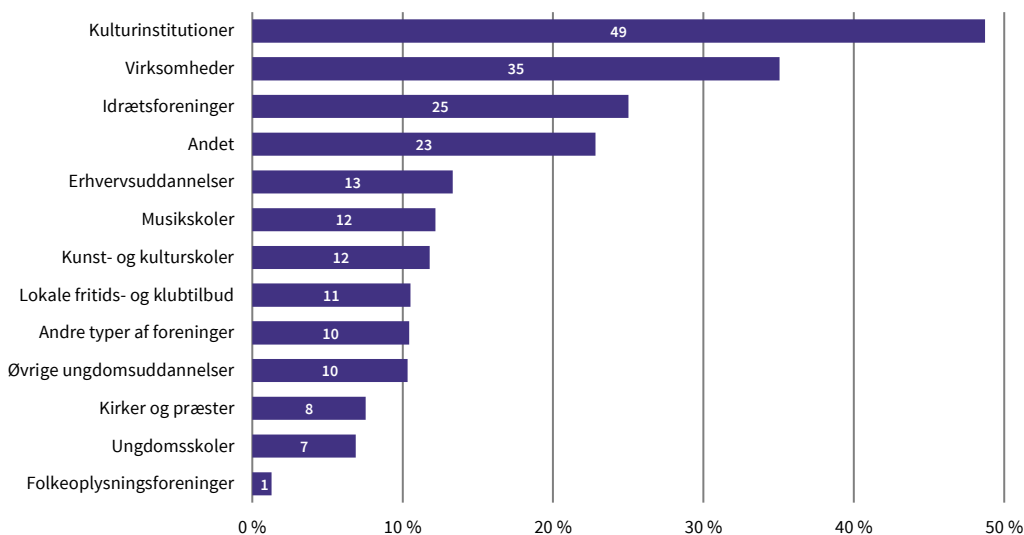
Undersøgelsen viser, at 59 % af de adspurgte lærere og pædagoger har gennemført et forløb med en ekstern samarbejdspartner i skoleåret 2017/18, og heraf har cirka 78 % gennemført mere end ét forløb (se appendiks B). Undersøgelsen viser, at andelen af gennemførte forløb er stort set den samme på tværs af kommunetyper (se appendiks B).

Kulturinstitutioner, virksomheder og idrætsforeninger er de meste udbredte samarbejdspartnere

Af figur 2.1 fremgår det, hvem skolerne har samarbejdet med i skoleåret 2017/18.

FIGUR 2.1

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18)? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Kulturinstitutioner, som eksempelvis teatre og museer, er den mest udbredte type af ekstern samarbejdspartner. Som det fremgår af figur 2.1, har cirka halvdelen (49 %) af de adspurgte lærere og pædagoger angivet, at de har samarbejdet med kulturinstitutioner.

35 % har angivet, at de har samarbejdet med virksomheder, og virksomheder er den næstmest udbredte type af samarbejdspartner.

Det er også udbredt, at skolerne samarbejder med idrætsforeninger. 25 % af de adspurgte lærere og pædagoger har angivet, at de har samarbejdet med idrætsforeninger i skoleåret 2017/18.

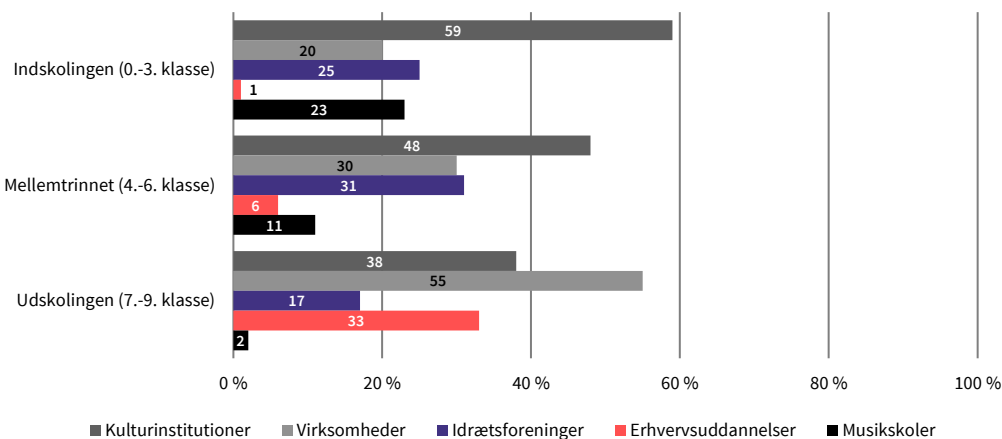
Der er desuden en væsentlig andel på 23 %, der har angivet "Andet" som en anvendt ekstern samarbejdspartner. Kategorien dækker over samarbejdspartnere, som af forskellige grunde har været svære at placere i de opstillede kategorier. Det kan eksempelvis være politiet, militæret, naturcentre, en videregående uddannelse, privatpersoner eller den lokale genbrugsplads. Derudover er der beskrevet forskellige samarbejdspartnere, som ud fra beskrivelsen kunne placeres under eksempelvis "Virksomheder" og "Andre typer af foreninger". Af metodiske hensyn er disse besvarelser bevaret under kategorien "Andet".

Typen af ekstern samarbejdspartner prioriteres forskelligt på trinnene

Undersøgelsen viser, at der er store forskelle med hensyn til, hvilke samarbejdspartnere der indgår i undervisningen i indskolingen, på mellemtrinnet og i udskolingen. Figur 2.2 viser, hvordan de fem mest anvendte samarbejdspartnere indgår i undervisningen henholdsvis i indskolingen, på mellemtrinnet og i udskolingen.

FIGUR 2.2

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18)? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: En χ^2 -test viser, at der er signifikant forskel på fordelingen i grupperne.

Note: Figuren viser fordelingen på trinnene for de fem mest anvendte samarbejdspartnere samlet set, foruden kategorien "Andet".

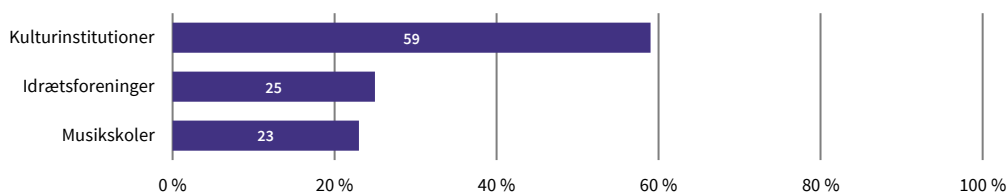
Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Indskoling

Når vi ser nærmere på indskolingen, fremgår det af figur 2.3, at kulturinstitutioner er den mest udbredte type af ekstern samarbejdspartner i indskolingen. Således har 59 % af de adspurgte lærere og pædagoger i indskolingen angivet, at de har samarbejdet med kulturinstitutioner i skoleåret 2017/18. Idrætsforeningerne anvendes også ofte i indskolingen. 25 % af lærerne og pædagogerne har angivet, at de har samarbejdet med idrætsforeninger i forbindelse med deres undervisning i indskolingen. Den tredjemest udbredte type af ekstern samarbejdspartner i undervisningen er musikskoler, som 23 % af lærerne og pædagogerne angiver, de har samarbejdet med i skoleåret 2017/18.

FIGUR 2.3

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning [i indskolingen] i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18)? (N = 194)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Figuren viser de tre mest anvendte samarbejdspartnere i indskolingen.

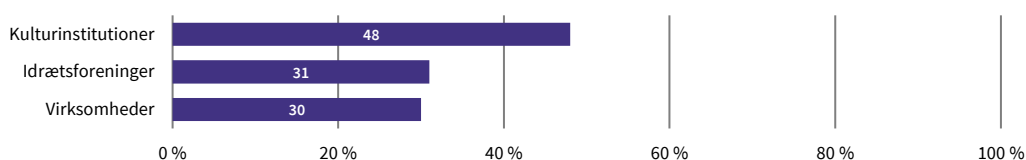
Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Mellemtrin

Når vi ser nærmere på mellemtrinnet, fremgår det, at kulturinstitutioner også er den mest udbredte type af ekstern samarbejdspartner her, selvom tallet er lidt lavere end for indskolingen, jf. figur 2.4. På mellemtrinnet har 48 % af de adspurgte lærere og pædagoger således angivet, at de har samarbejdet med kulturinstitutioner. Den andenmost udbredte type af samarbejdspartner på mellemtrinnet er idrætsforeninger, som 31 % af lærerne og pædagogerne har samarbejdet med. Derudover har 30 % samarbejdet med virksomheder i skoleåret 2017/18. Dvs. at til forskel fra indskolingen fylder musikskolerne ikke ret meget i åben skole-forløb på mellemtrinnet.

FIGUR 2.4

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning [på mellemtrinnet] i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18)? (N = 210)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Figuren viser de tre mest anvendte samarbejdspartnere på mellemtrinnet.

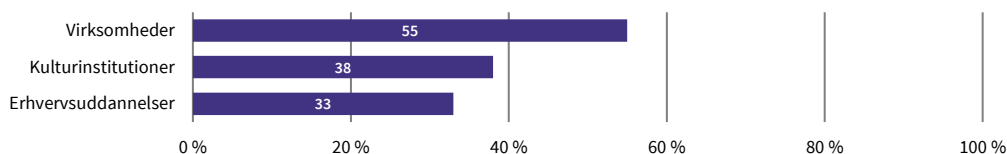
Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Udskoling

Når vi ser nærmere på udskolingen, tegner der sig et billede af, at samarbejdet med virksomheder er særligt udbredt, som det fremgår af figur 2.5. Her har 55 % af de adspurgte lærere og pædagoger i udskolingen angivet, at de har samarbejdet med virksomheder i skoleåret 2017/18. Til sammenligning er den tilsvarende andel i indskolingen 20 %, mens der på mellemtrinnet er 30 %, der har markeret virksomheder som en anvendt samarbejdspartner. Den andenmost udbredte type af samarbejdspartner i udskolingen er kulturinstitutioner, som 38 % af lærerne og pædagogerne har samarbejdet med. Den tredjemest anvendte type af samarbejdspartner i udskolingen er erhvervsuddannelser, som 30 % af lærerne og pædagogerne har samarbejdet med i skoleåret 2017/18. Det tyder altså på, at der særligt i udskolingen er en opmærksomhed på at gennemføre åben skole-forløb, som har et erhvervsrettet fokus.

FIGUR 2.5

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning [i udskolingen] i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18)? (N = 181)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Figuren viser de tre mest anvendte samarbejdspartnere i udskolingen.

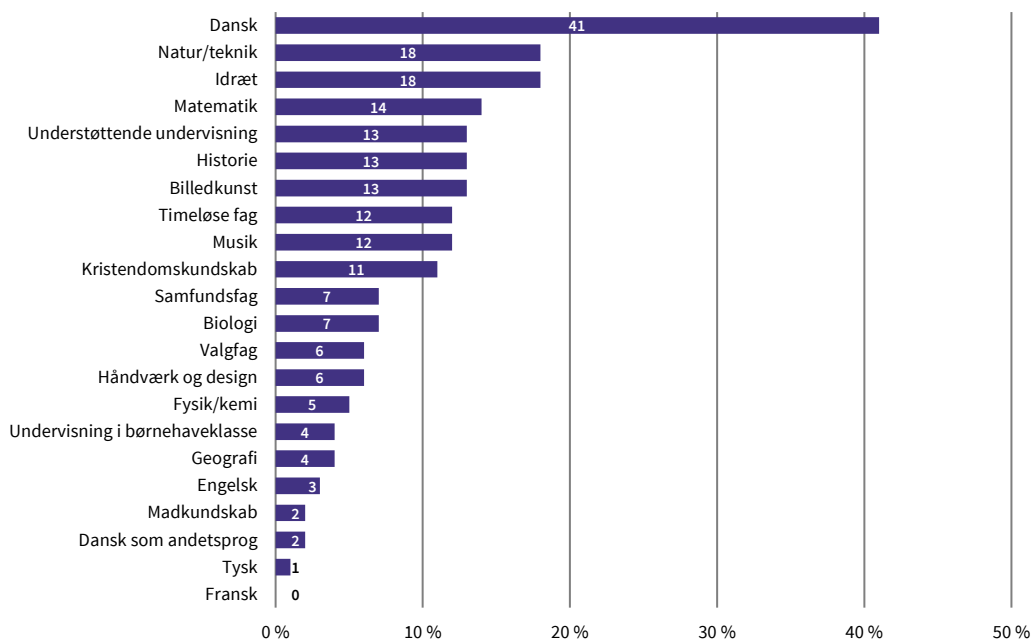
Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

2.2 Hvilke fag integrerer åben skole-forløb?

Undersøgelsen viser, at åben skole-forløb indgår i mange forskellige fag, men der er stor forskel på, hvor meget de fylder i de forskellige fag. Fordelingen af forløb på fag fremgår af figur 2.6, som viser, hvilke/hvilket fag åben skole-forløbet indgik i i det seneste gennemførte forløb.

FIGUR 2.6

Hvilke fag indgik i forløbet med den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

Note: Respondenterne er blevet spurgt "hvilke fag eller timer undervisningen var en del af?".

Åben skole indgår i særlig grad i danskundervisningen

Figur 2.6 viser, at knap halvdelen (41 %) af forløbene har været koblet til dansktimer. Den store repræsentation af dansk kan hænge sammen med, at der er stor forskel på, hvor mange timer eleverne har i de enkelte fag, og derfor også stor forskel på, hvilke muligheder der er for at samarbejde med eksterne. Her er dansk det fag i skolen, som har flest timetal på alle klassetrin. Se nedenstående boks for eksempler på, hvilke minimumstimetal og vejledende timetal forskellige fag har på forskellige klassetrin.

Eksempler på fagenes timetal (vejledende timetal og minimumstimetal)³

	3. klasse	6. klasse	9. klasse
Dansk	270	210	210
Matematik	150	150	150
Idræt	60	90	60
Musik	60	30	-
Historie	30	60	30

Kilde: www.uvm.dk, 2018

Hvis vi ser nærmere på nogle af de andre fag, viser undersøgelsen, at anvendelsen af musikskoler som samarbejdspartner særligt er udbredt i indskolingen, i nogen grad på mellemtrinnet og meget sjældent i udskolingen. Dette resultat skal dog også ses i lyset af, at der ikke er timer til musik i fx 9. klasse.

Derudover viser undersøgelsen, at samarbejdet med idrætsforeninger ofte foregår i indskolingen og på mellemtrinnet. Her kan det vejledende timetal dog ikke være en forklaring på, hvorfor det fravælges i udskolingen, da timetallet for idræt er det samme i indskolingen og udskolingen, mens det er højere på mellemtrinnet.

Forskellige samarbejdspartnere bruges i forskellige fag

Undersøgelsen viser, at der er stor forskel på, hvilke eksterne samarbejdspartnere der indgår i hvilke fag. Figur 2.7 viser hvilke fag, der indgår i undervisningsforløbene med de fem mest anvendte

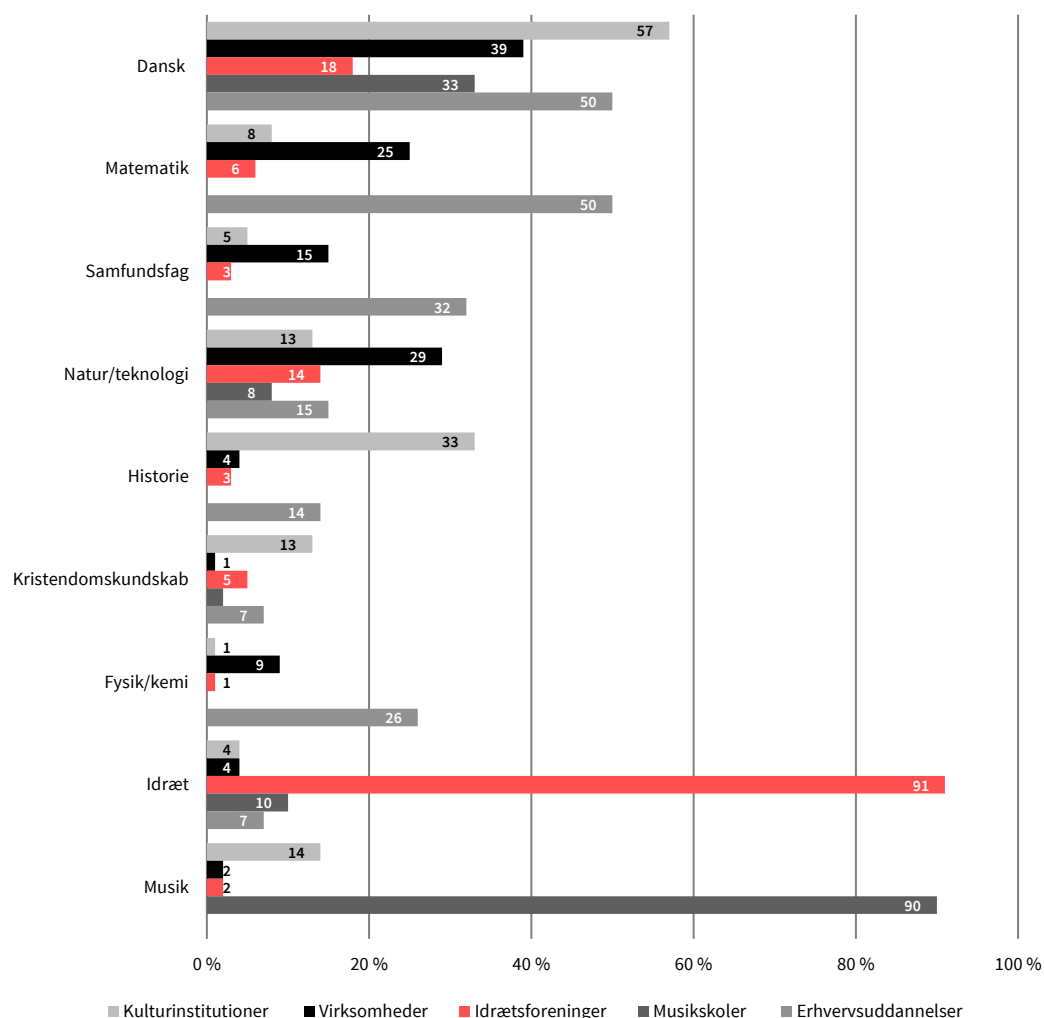
³ Fagene dansk, matematik og historie har minimumstimetal, mens de resterende fag har vejledende timetal. Timetal betyder det antal timer, den givne klasse skal undervises i et fag i løbet af et skoleår. <https://uvm.dk/folkeskolen/fag-timetal-og-overgange/timetal>.

samarbejdspartnere. Dansk er generelt det fag, der gennemføres flest åben skole-forløb i, og hvor der indgår mange forskellige eksterne samarbejdspartnere. Omvendt viser undersøgelsen, at i forløb med meget fagspecifikke samarbejdspartnere såsom idrætsforeninger og musikskoler kobles disse ikke overraskende stærkt til henholdsvis idrætsfaget og musikfaget. Idræt indgår i 91 % af forløbene med idrætsforeninger og på samme måde indgår musik i 90 % af forløbene med musikskoler. Figuren viser desuden, at når der samarbejdes med virksomheder, foregår det ofte i natur/teknologi, matematik, dansk og samfundsfag. Når der samarbejdes med kulturinstitutioner, sker det ofte i dansk og historie.

FIGUR 2.7

Hvilke fag indgik i forløbet med den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: En chi²-test viser, at der er signifikant forskel på fordelingen i grupperne.

Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

Note: Figuren viser, hvordan de fem mest anvendte eksterne samarbejdspartnere (foruden kategorien "Andet") fordeles sig på udvalgte fag.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Note: Respondenterne er blevet spurgt "hvilke fag eller timer undervisningen var en del af?".

2.3 Hvordan foregår samarbejdet?

Fra EVA's andre undersøgelser af åben skole ved vi, at samarbejdet med eksterne kan organiseres på mange forskellige måder⁴. I dette afsnit viser vi, hvordan kontakten til den eksterne samarbejdspartner etableres, hvilken tilknytning undervisningsforløbet har til faget, og hvor lang tid forløbene varer.

Den eksterne samarbejdspartner er ofte kendt på skolen

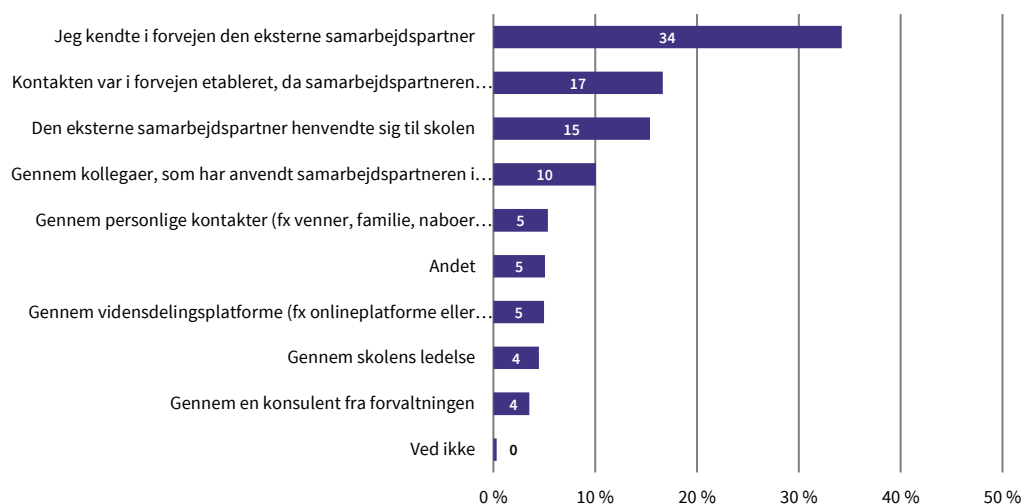
Mere end halvdelen af de adspurgte lærere og pædagoger angiver, at kontakten til den eksterne samarbejdspartner i det senest gennemførte åben skole-forløb blev etableret, enten fordi læreren eller pædagogen selv kendte den eksterne samarbejdspartner (34 %), eller fordi kontakten allerede var etableret, fordi samarbejdspartneren anvendes fast på skolen (17 %) (se figur 2.8).

Figuren viser også, at i 15 % af forløbene er det den eksterne samarbejdspartner, der har etableret kontakten ved at henvende sig til skolen. Når vi ser på forskellene mellem de forskellige eksterne samarbejdspartnere, er det ofte i forløb med erhvervsskoler, musikskoler og kunst- og kulturskoler, men også i forløb med kulturinstitutioner, at kontakten etableres, ved at den eksterne samarbejdspartner henvender sig til skolen.

I en væsentlig mindre del af forløbene er kontakten etableret gennem henholdsvis personlige kontakter (5 %) eller vidensdelingsplatforme (5 %).

FIGUR 2.8

Hvilken af følgende muligheder beskriver bedst, hvordan du fik kendskab til den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

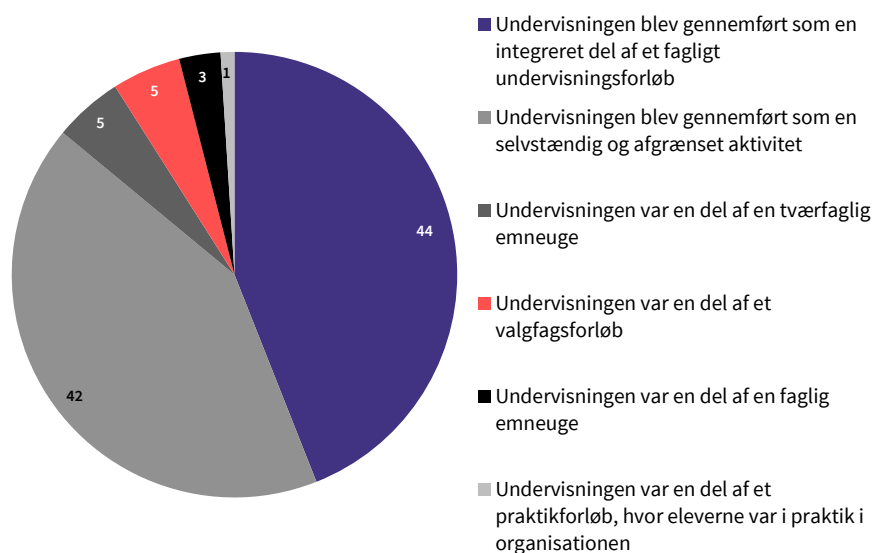
4 På www.eva.dk findes der flere undersøgelser af kommunernes forskellige måder at organisere åben skole-forløb på.

Undervisningen er enten en selvstændig aktivitet eller en del af et fagligt undervisningsforløb

Undersøgelsen viser, at knap halvdelen af de senest gennemførte åben skole-forløb foregik som en selvstændig, afgrænset aktivitet (42 %), og en lidt større andel blev gennemført som en del af et fagligt undervisningsforløb (44 %), jf. figur 2.9. I enkelte tilfælde blev undervisningen gennemført som en del af en tværfaglig emneuge (5 %), et valgfagsforløb (5 %) eller en faglig emneuge (3 %), mens det meget sjældent var en del af et praktikforløb (1 %).

FIGUR 2.9

Hvilket af følgende udsagn beskriver bedst forløbet med [den eksterne samarbejdspartner]? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

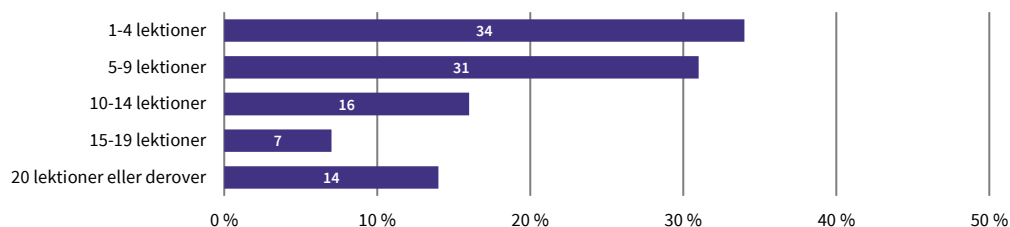
Åben skole-forløb er ofte af kortere varighed

De adspurgte lærere og pædagoger har angivet, hvor mange lektioner der samlet set er blevet brugt i det seneste undervisningsforløb. Undersøgelsen viser, at:

- Cirka en tredjedel (34 %) af forløbene har varet mellem en og fire lektioner a 45 minutter
- En næsten lige så stor andel af forløbene (31 %) har varet mellem fem og ni lektioner
- 16 % af forløbene har varet 10-14 lektioner
- En lille andel på 7 % af forløbene samlet set har varet 15-19 lektioner
- 14 % af forløbene har varet 20 lektioner eller mere.

FIGUR 2.10

Cirka hvor mange undervisningslektioner a 45 minutter er der samlet set brugt på undervisningen (forberedelsestid ikke indregnet)? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

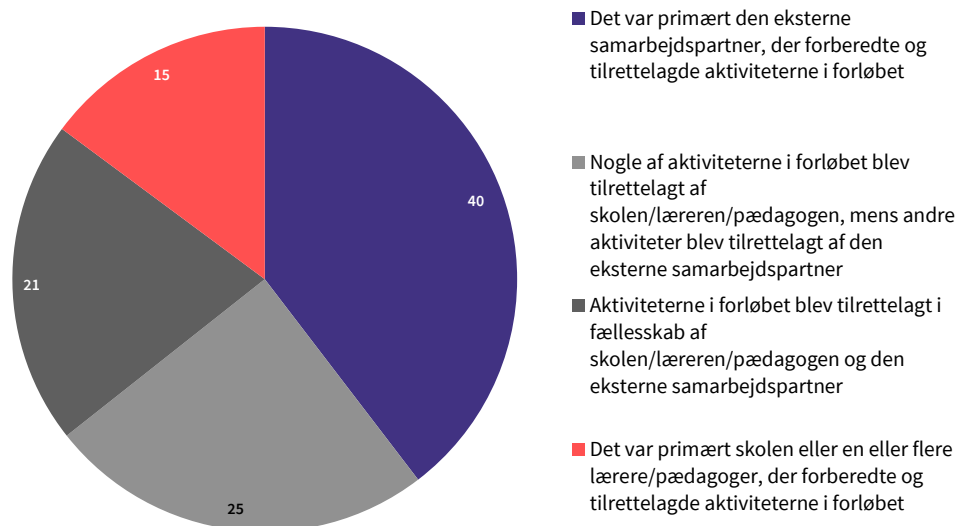
Note: I spørgeskemaundersøgelsen har respondenterne haft mulighed for at svare "1 lektion", "2 lektioner", "3 lektioner", "4 lektioner", "5 lektioner", "6 lektioner", "7 lektioner", "8 lektioner", "9 lektioner", "10-14 lektioner", "15-19 lektioner" eller "20 lektioner eller derover". Besvarelserne er herefter blevet kategoriseret i intervaller. Det skal bemærkes, at intervallet med færrest lektioner ("1-4 lektioner") er mindre end de øvrige intervaller.

Den eksterne samarbejdspartner står ofte for tilrettelæggelsen af aktiviteterne

I undersøgelsen er lærere og pædagoger blevet spurgt om, hvem der stod for tilrettelæggelsen af undervisningen i det senest gennemførte åben skole-forløb. Fordelingen fremgår af figur 2.11, der viser, at det i knap halvdelen af forløbene (40 %) primært er den eksterne samarbejdspartner, der har stået for tilrettelæggelsen af den faglige undervisning. I 25 % af forløbene har tilrettelæggelsen af undervisningen været fordelt mellem den eksterne samarbejdspartner og det pædagogiske personale eller skolen. I 21 % af forløbene har den eksterne samarbejdspartner og det pædagogiske personale sammen stået for tilrettelæggelsen af den faglige undervisning. I de færreste forløb (15 %) har det primært været det pædagogiske personale eller skolen, der har stået for tilrettelæggelsen af undervisningen.

FIGUR 2.11

Hvem tilrettelagde den faglige undervisning i forløbet med den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

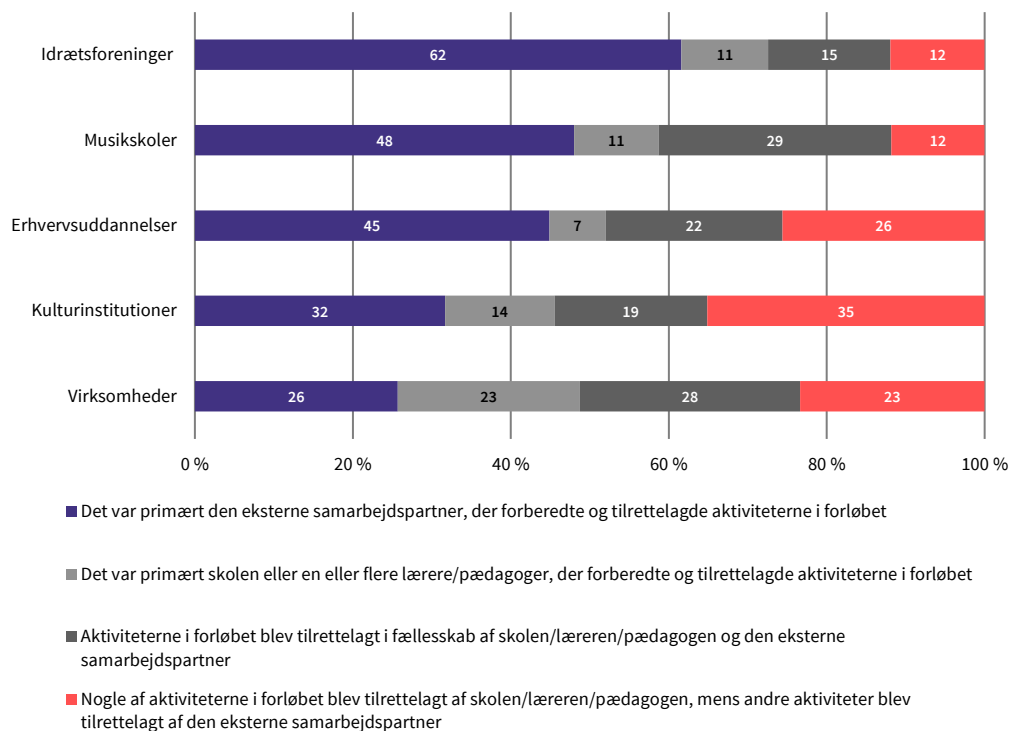

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

Ser vi nærmere på, hvilke eksterne samarbejdspartnere der indgår i undervisningen, og sammenholder det med resultaterne med hensyn til, hvem der står for tilrettelæggelsen, viser det sig, at det særligt er forløb med virksomheder, der skiller sig ud (se figur 2.11). Figuren viser, at i samarbejdet med virksomheder står læreren eller pædagogen oftere for tilrettelæggelsen af den faglige undervisning sammenlignet med andre eksterne samarbejdspartnere. Fx er det i 26 % af forløbene primært virksomheden, der har stået for tilrettelæggelsen, mens det i 62 % af forløbene med idrætsforeninger er foreningerne, der har stået for tilrettelæggelsen af undervisningen.

FIGUR 2.12

Hvem tilrettelagde den faglige undervisning i forløbet med den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

Note: Figuren viser fordelingen blandt de fem mest anvendte samarbejdspartnere, foruden kategorien "Andet".

Note: En chi²-test viser, at der er signifikant forskel på fordelingen i grupperne (p-værdi = 0).

Ledelsen og forvaltningen spiller ofte ikke nogen rolle i åben skole-forløb

Undersøgelsen viser, at skolens ledelse i 81 % af de gennemførte åben skole-forløb ikke har spillet en nævneværdig rolle ifølge de adspurgte lærere og pædagoger. I 10 % af forløbene har skolens ledelse bidraget ved at tage kontakt til samarbejdspartneren. I 8 % af forløbene har ledelsen løbende bidraget gennem samtaler og sparring om udviklingen og gennemførelsen af undervisningen. I 5 % af forløbene har ledelsen bidraget med idéer til at udvikle undervisningen (se appendiks B).

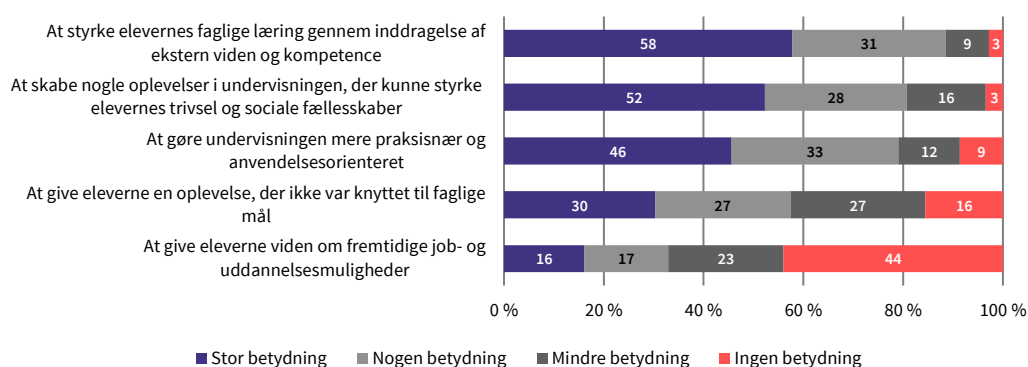
I forhold til forvaltningen viser besvarelserne, at den i 79 % af de gennemførte åben skole-forløb ikke har spillet en nævneværdig rolle ifølge de adspurgte lærere og pædagoger. I 11 % af forløbene har det været uklart for det pædagogiske personale, hvorvidt forvaltningen har spillet en rolle. I 6 % af forløbene har forvaltningen bidraget ved at tage kontakt til den eksterne samarbejdspartner. I 3 % af forløbene har forvaltningen løbende bidraget gennem samtaler og sparring om udviklingen og gennemførelsen af undervisningen (se appendiks B).

2.4 Hvorfor samarbejdes der?

I undersøgelsen er de adspurgte lærere og pædagoger blevet bedt om at vurdere, i hvor høj grad forskellige kriterier har haft betydning for inddragelsen af den eksterne samarbejdspartner i det senest gennemførte åben skole-forløb. Svarene fremgår af figur 2.13.

FIGUR 2.13

Hvor stor betydning havde følgende for det at inddrage en ekstern samarbejdspartner i undervisningen? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

Elevernes faglige læring har stor betydning for, om der inddrages eksterne samarbejdspartnere

Som det fremgår af figur 2.13, er det særligt muligheden for at styrke elevernes faglige læring gennem inddragelse af viden og kompetence, som har betydning for, at den eksterne samarbejdspartner inddrages. Tilsammen har 89 % angivet, at det har stor eller nogen betydning for inddragelsen af den eksterne samarbejdspartner. Derudover er der en stor andel på 80 %, der har angivet, at det har stor eller nogen betydning for inddragelsen af den eksterne samarbejdspartner, at der kan skabes oplevelser i undervisningen, der kan styrke elevernes trivsel og sociale fællesskaber. Der er også en væsentlig andel på 79 %, der har angivet, at det har stor eller nogen betydning, at inddragelsen af den eksterne samarbejdspartner kan gøre undervisningen mere praksisnær og anvendelsesorienteret.

I forhold til, hvad der har mindre eller ingen betydning, viser undersøgelsen, at 77 % mener, at det har mindre eller ingen betydning for åben skole-forløb, at samarbejdet med den eksterne giver eleverne viden om fremtidige job- og uddannelsesmuligheder. Dette resultat skal ses i lyset af, at dette formål nok særligt prioriteres på de ældste klassetrin.

2.5 Hvilke muligheder og udfordringer er der i åben skole-forløb?

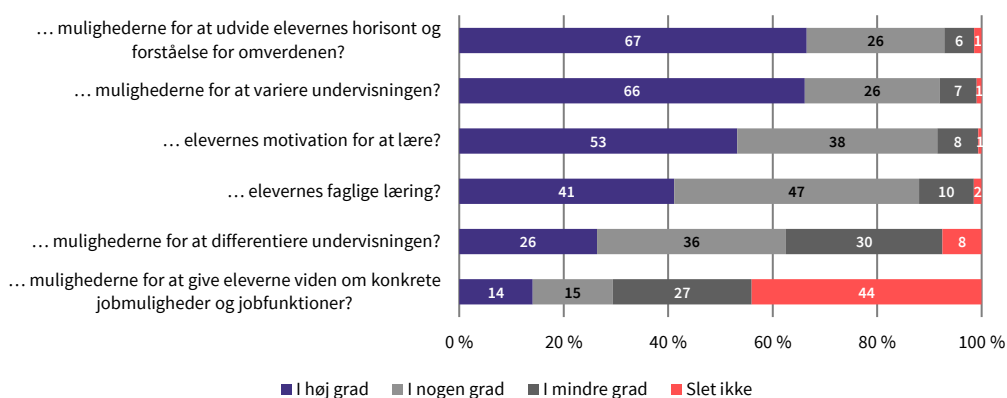
Undersøgelsen viser, at åben skole-forløb ifølge lærere og pædagoger rummer både muligheder og udfordringer, hvilket vi skal se nærmere på i dette afsnit.

Arbejdet med åben skole-forløb giver mening

Når de lærere og pædagoger, som har gennemført åben skole-forløb i skoleåret 2017/18, svarer på, hvordan de overordnet vurderer samarbejdet med den eksterne samarbejdspartner, vurderer 95 %, at de i høj grad eller i nogen grad oplever, at det er meningsfuldt at samarbejde med eksterne om undervisningen. 90 % oplever i høj grad eller i nogen grad, at værdien af samarbejdet med den eksterne står mål med den tid og de ressourcer, de investerer i samarbejdet (se appendiks B). Lærere og pædagoger er i spørgeskemaet blevet bedt om at angive, i hvilken grad forløbet med den eksterne samarbejdspartner har haft en positiv indflydelse på forskellige faktorer. Fordelingen af besvarelserne fremgår af figur 2.14.

FIGUR 2.14

I hvilken grad vurderer du, at undervisningen har haft en positiv indflydelse på ... (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

Ud fra resultaterne i figur 2.14 peger undersøgelsen på, at lærerne og pædagogerne generelt har positive erfaringer i forbindelse med samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere:

- 93 % svarer, at åben skole-forløb i høj eller i nogen grad har haft en positiv indflydelse på muligheden for at udvide elevernes horisont og forståelse for omverdenen.
- 92 % svarer, at åben skole-forløb i høj eller i nogen grad har givet mulighed for at variere undervisningen.
- 91 % svarer, at åben skole-forløb i høj eller i nogen grad har haft en positiv indflydelse på elevernes motivation for at lære.
- 88 % svarer, at åben skole-forløb i høj eller i nogen grad har haft en positiv indflydelse på elevernes faglige læring.
- 62 % svarer, at åben skole-forløb i høj eller i nogen grad har haft positiv indflydelse på muligheden for at differentiere undervisningen.

Derudover peger undersøgelsen på, at forløb med eksterne samarbejdspartnere i størstedelen af forløbene ikke har en positiv indflydelse på muligheden for at give eleven viden om konkrete jobmuligheder og jobfunktioner. 71 % angiver, at forløbet slet ikke eller i mindre grad har haft positiv indflydelse på disse muligheder. Dette resultat skal dog også ses i lyset af, at der her indgår svar fra

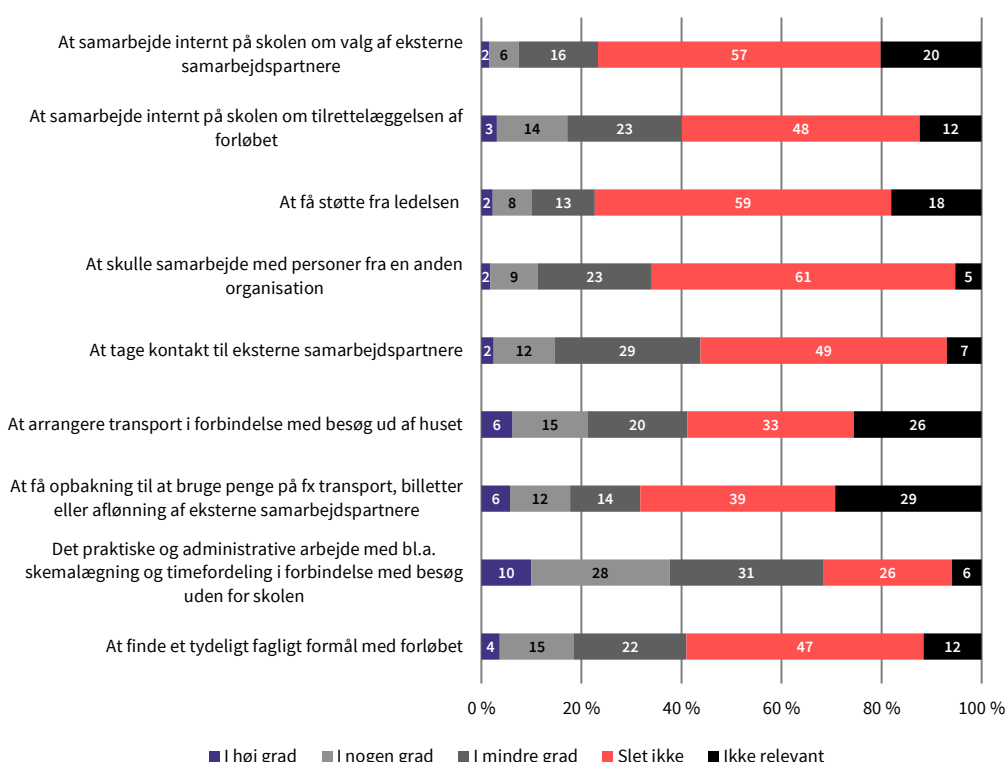
lærere og pædagoger fra alle klassetrin. Dvs. at det at få viden om konkrete jobmuligheder og jobfunktioner må forventes ikke at være lige så vigtigt i undervisningsforløb, der foregår i indskolingen, som i dem, der foregår i udskolingen.

Samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere opleves ikke som udfordrende

Undersøgelsen viser (figur 2.15), at lærerne og pædagogerne ofte *ikke* oplever det som udfordrende at samarbejde med eksterne.

FIGUR 2.15

I hvilken grad vurderer du, at følgende har været en udfordring i forløbet med den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

I 84 % af forløbene har det slet ikke eller i mindre grad været udfordrende at skulle samarbejde med en person fra en anden organisation. Det har slet ikke eller i mindre grad været en udfordring at tage kontakt til den eksterne samarbejdspartner i 78 % af forløbene. I 73 % af forløbene har det slet ikke eller i mindre grad været en udfordring at samarbejde internt på skolen om valg af samarbejdspartner. I 72 % af forløbene har det slet ikke eller i mindre grad været en udfordring at få støtte fra ledelsen.

Det, som flest lærere og pædagoger angiver som værende udfordrende, er det praktiske og administrative arbejde i forhold til skemalægning og timefordeling. Her har 38 % svaret, at det i høj eller i nogen grad har været udfordrende. Derudover har 21 % angivet, at det i høj eller nogen grad har været udfordrende at arrangere transport, når det har været en aktivitet uden for skolen. 19 % har

angivet, at det har været udfordrende at finde et tydeligt fagligt formål med undervisningen. I 18 % af forløbene har det i høj grad eller i nogen grad været udfordrende at få opbakning til at dække omkostninger i forbindelse med forløbet. Det interne samarbejde på skolen i forhold til tilrettelæggelsen af forløbet har i høj grad eller nogen grad været en udfordring for 17 % af lærerne og pædagogerne.

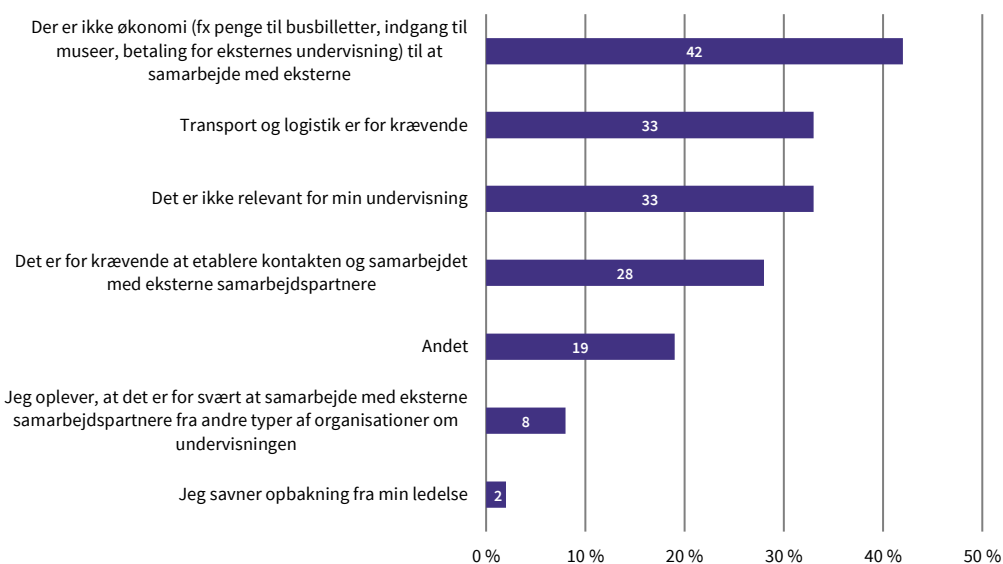
Åben skole-forløb fravælges på grund af omkostninger, transport og logistik samt relevans

Undersøgelsen viser, som det fremgår af figur 2.16, at den mest udbredte årsag til ikke at lave åben skole-forløb er, at der ikke er økonomi til det (42 %). 33 % svarer, at det er for krævende med hensyn til transport og logistik. 33 % svarer, at det ikke er relevant for deres undervisning. Derudover angiver 28 %, at det er for krævende at etablere kontakten og samarbejdet til den eksterne. En lille andel på 8 % oplever, at det er svært at samarbejde med eksterne fra andre typer af organisationer. De færreste oplever, at de mangler opbakning fra ledelsen (3 %).

Derudover er der en andel på 19 %, der angiver andre årsager end de opstillede. Størstedelen af denne gruppe beskriver, at de mangler tid til planlægning. Derudover er der flere, der oplever, at det er en udfordring at finde eksterne samarbejdspartnere, som kan deltage i løbet af skoledagen, fordi de er på arbejde (hvilket typisk vil være gældende for frivillige fra fx idrætsforeninger). Enkelte beskriver også, at de ikke er nået til det i årsplanen endnu.

FIGUR 2.16

Hvad er de væsentligste årsager til, at du ikke har samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere i forbindelse med din undervisning? (N = 382)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Mange forløb kræver ikke økonomiske omkostninger

Når vi ser nærmere på, hvilke omkostninger der har været forbundet med gennemførte åben skole-forløb, viser undersøgelsen, at i knap halvdelen af forløbene (46 %) har der ikke været økonomiske omkostninger forbundet med forløbet (se appendiks B). I cirka en tredjedel af forløbene har der været omkostninger forbundet med transport (32 %). Derudover har der i 11 % af forløbene været omkostninger til henholdsvis aflønning af eksterne samarbejdspartnere og ekstra timer til det pædagogiske personale. I 9 % af forløbene har der været omkostninger til entré.

3 Perspektiver for skolernes videre samarbejde med omverdenen

I dette kapitel fremhæver vi på baggrund af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, som er præsenteret i kapitel 2, samt EVA's kvalitative undersøgelse af skolers samarbejde med virksomheder (EVA, 2018a) og EVA's videns- og erfaringsopsamlinger om åben skole (EVA, 2018b; EVA, 2018c) centrale perspektiver, som kan danne afsæt for det videre arbejde med at skabe meningsfulde og relevante åben skole-forløb. Det handler dels om det konkrete samarbejde med eksterne om undervisningen, dels om lærerens og pædagogens rolle i åben skole-forløb og dels om at overveje, hvor åben skole-forløb er relevante for undervisningen.

3.1.1 Samarbejdet med forskellige eksterne vidensmiljøer og videnspersoner om undervisningen

Der er særligt to forhold, det er vigtigt at være opmærksom på i relation til skolernes samarbejde med eksterne. For det første, at forskellige samarbejdspartnere har vidt forskellige forudsætninger for at bidrage i undervisningen, og for det andet, at etableringen af nye samarbejdsrelationer kræver en indsats både af den enkelte lærer eller pædagog og af skolen.

Eksterne samarbejdspartnere har forskellige forudsætninger for at bidrage i undervisningen

Undersøgelsen viser, at skolerne gør brug af mange forskellige samarbejdspartnere i åben skole-forløb. Eksterne samarbejdspartnere er ikke én aktør, men kommer fra mange forskellige kontekster og har derfor vidt forskellige udgangspunkter for at bidrage i undervisningen.

Et stort museum har måske en eksplicit strategi om at skulle formidle til skoler og har ofte sin egen skoletjeneste på museet. Dvs. at en del af opgaveporteføljen på museet er at samarbejde med skolerne og bidrage til undervisningen. Museet er derfor vant til at skulle formidle til skoleelever. Helt anderledes forholder det sig med fx det lokale tømrerfirma, som har nogle få ansatte, og hvor samarbejdet med den lokale folkeskole ligger ud over firmaets egentlige arbejdsopgaver. Når det lokale tømrerfirma vælger at indgå i skolens undervisning, kan det fx handle om, at det gerne vil bidrage til lokalmiljøet eller gerne ser flere unge på erhvervsuddannelser.

Museet og tømrerfirmaet har altså meget forskellige forudsætninger for, hvor mange timer de kan bidrage med i et åben skole-forløb, og kan også have vidt forskellige erfaringer med at skulle lave egentlige undervisningsforløb og håndtere besøget af en skoleklasse.

Derfor er det vigtigt, at skolerne overvejer, hvilke krav de kan stille til forskellige typer af eksterne samarbejdspartnere i forhold til at skulle planlægge undervisningsforløb. Det handler fx om at overveje, hvor meget tid den eksterne samarbejdspartner realistisk kan afsætte til opgaven, og om at aftale, hvordan skole og eksternt vidensmiljø bedst arbejder sammen om undervisningen.

Etablering af nye samarbejdsrelationer kræver en indsats både af den enkelte lærer eller pædagog og af skolen

Nærværende undersøgelse peger på, at skolerne samlet set gør brug af mange forskellige samarbejdspartnere. Samtidig viser den også, at de enkelte lærere og pædagoger i høj grad gør brug af eksterne samarbejdspartnere, som de kender i forvejen. Det betyder, at hvis ambitionen om, at eleverne i deres undervisning skal møde mange forskellige vidensmiljøer og videnspersoner, skal efterleves, kræver det, at der gøres en ekstra indsats for at etablere nye relationer.

En mulighed er, at man på den enkelte skole undersøger, hvilke foreninger, virksomheder eller institutioner der findes tæt på skolen og i lokalmiljøet, for dernæst at kunne etablere nye og relevante samarbejder. Her er det vigtigt at understrege, at det kan være vanskeligt for den enkelte lærer eller pædagog i en travl skoledag at nå at skulle både finde relevante samarbejdspartnere, etablere kontakt og klæde dem på til at deltage i undervisningen.

Undersøgelsen peger samtidig på, at hverken skolens ledelse eller forvaltningen spiller nogen særlig rolle i eksisterende åben skole-forløb. En oplagt mulighed vil her være, at ledelse og/eller forvaltning i samarbejde med fx årgangsteams eller klassetrin griber muligheden for at etablere kontakten til eksterne samarbejdspartnere og sikrer, at de overordnede rammer for forløbene er på plads.

3.1.2 Læreren og pædagogen må sikre den faglige relevans

Det er særligt vigtigt for skolerne at være opmærksomme på lærerens og pædagogens rolle som brobygger mellem de eksterne miljøer og undervisningens faglige indhold for at kunne skabe forbindelse mellem åben skole-forløb og det faglige indhold i undervisningen.

Læreren og pædagogen skal bygge bro mellem åben skole-forløb og den øvrige undervisning

Resultaterne i denne undersøgelse peger på, at det primært er den eksterne samarbejdspartner, som planlægger undervisningsforløbet. Her er det særligt vigtigt, at de enkelte lærere eller pædagoger får mulighed for at bygge bro mellem åben skole-forløbet og den øvrige undervisning, så de kan sikre den faglige relevans af undervisningen. Dvs. at når eleverne i 8. C arbejder med fotosyntese og tager på tur med en naturvejleder i den nærliggende skov, er den faglige relevans ikke sikret, blot fordi undervisningen i åben skole-forløbet ser ud til at handle om det samme, som de arbejder med hjemme i klassen. Når der skal bygges bro i undervisningen, er det vigtigt, at eleverne er godt forberedt forud for besøget, at de får oversat mellem åben skole-konteksten og det fagspecifikke emne undervejs i forløbet, og at elevernes erfaringer fra forløbene gribes i den efterfølgende undervisning.

EVA's kvalitative undersøgelse af skolers samarbejde med virksomheder peger netop på, at denne brobygning er en vigtig (og svær) opgave, som skal løftes, hvis undervisningen skal være meningsfuld for eleverne (EVA, 2018a).

3.1.3 Få øje på mulighederne i flere fag

Der er særligt to forhold, skolerne skal være opmærksomme på i relation til de muligheder, der er i fagene for at lave åben skole-forløb. For det første at få øje på, hvor åben skole-forløb er relevante, og for det andet at udfordre opfattelsen af, hvilke fag der indgår i åben skole-forløb.

Vigtigt for skolerne at overveje, hvor åben skole-forløb er relevante

Når lærere og pædagoger ikke samarbejder med eksterne, svarer de, at det hovedsageligt skyldes, at de er udfordrede med hensyn til økonomi, planlægning og logistik. Her er det vigtigt at få øje på mulighederne for at finde åben skole-aktiviteter i lokalmiljøet frem for at skulle flytte sig langt væk fra skolen. En tur rundt i skolens nærområde med fokus på byens udvikling og lokalhistorie kan være lige så relevant som et besøg på et stort museum, som kræver både mange timer og udgifter til transport og entré.

Samtidig viser undersøgelsen, at en tredjedel af de lærere og pædagoger, der ikke har samarbejdet med eksterne i skoleåret 2017/18, har svaret, at en væsentlig grund til ikke at have åben skole-forløb i undervisningen er, at det ikke er relevant. Det kunne tyde på, at der stadig er et potentiale på skolerne i forhold til at få øjnene op for mulighederne i åben skole-forløb, samt at det er vigtigt, at man på den enkelte skole drøfter, hvornår åben skole-forløb er relevante, og hvilke fag der særligt er potentielle i.

Åben skole-forløb kan foregå i mange forskellige fag

Undersøgelsen peger desuden på, at åben skole-forløb særligt foregår i dansktimerne, og at det samtidig er i dansktimerne, at der inddrages en lang række forskellige eksterne samarbejdspartnere. Danskfaget er det fag, som har det højeste timetal i folkeskolen, og derfor kan det virke ligetil, at det netop er i disse timer, at der er mulighed for at lave åben skole-forløb.

Det er dog også vigtigt at spørge, om der i de danskfaglige forløb er tale om fagligt brede forløb, som måske lige så godt kunne have været knyttet til kristendom eller historie, eller om der er tale om specifikke danskfaglige undervisningsforløb. Det er således vigtigt at have opmærksomhed på, hvilke andre fag der også kunne være relevante at lave åben skole-forløb i, fx natur/teknologi eller samfundsfag, hvor det synes oplagt at komme ud og besøge den omkringliggende verden. En mulighed kunne være at etablere tværfaglige samarbejder, så besøget i det lokale tømrerfirma fx kunne give både input til fagspecifik undervisning i tekstgenrer i dansk og input til drøftelser af arbejdsforhold i samfundsfag og konkrete idéer til udvikling af produkter i håndværk og design.

3.1.4 Åben skole giver mening, men kræver grundige overvejelser

Lærere og pædagoger oplever, at arbejdet med åben skole-forløb giver mening, hvad angår elevernes faglige læring og muligheden for at inddrage viden udefra og at kunne variere undervisningen. Det ser vi på baggrund af både denne undersøgelse og EVA's øvrige viden om åben skole og skolerne arbejde med at etablere relevante undervisningsforløb (EVA, 2018a; EVA, 2018b; EVA, 2018c). Samtidig ser vi også, at arbejdet med åben skole-forløb fortsat kræver skolernes opmærksomhed i forhold til:

- At være opmærksom på, hvilke forudsætninger forskellige eksterne samarbejdspartnere har for at bidrage i undervisningen
- At etablering af nye samarbejdsrelationer kræver en indsats både af den enkelte lærer eller pædagog og af skolen
- At læreren eller pædagogen skal have mulighed for at bygge bro mellem elevernes læring i åben skole-forløb og den øvrige undervisning
- At man på den enkelte skole overvejer, hvordan og hvornår åben skole-forløb er relevante
- At åben skole-forløb kan indgå i mange forskellige fag, og at det kan være vigtigt at udfordre den gængse kobling mellem fag og samarbejdspartnere, samtidig med at skolerne må fastholde et

fokus på det fagspecifikke indhold i undervisningen, når der planlægges samarbejde med eksterne videnspersoner og -miljøer.

Appendiks A – litteraturliste

EVA. (2018a). *Skolernes samarbejde med erhvervslivet. Fokus på elevernes læring i den åbne skole*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018b). *Arbejdet med den åbne skole – erfaringer fra 12 udviklingsprojekter*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018c). *Erfaringer fra seks skolars arbejde med åben skole*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

UVM (2018). *Timetal for undervisning i fagene*. <https://uvm.dk/folkeskolen/fag-timetal-og-overgange/timetal>. (hentet 2.10.2018).

Appendiks B – bilag

TABEL B.1

Har du i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18) gennemført et forløb, hvor du har samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere i din undervisning? (N = 927)

	Antal	Procent
Ja	544	59 %
Nej	383	41 %
Total	927	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

TABEL B.2

Cirka hvor mange forløb har du gennemført i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18), hvor du har samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere i din undervisning? (Hvis du er i tvivl om antal forløb, så angiv et skøn) (N = 544)

	Antal	Procent
1	117	22 %
2	181	33 %
3	104	19 %
4	60	11 %
5 eller flere	83	15 %
Total	544	100 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

TABEL B.3

Har du i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18) gennemført et forløb, hvor du har samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere i din undervisning? (N = 927)

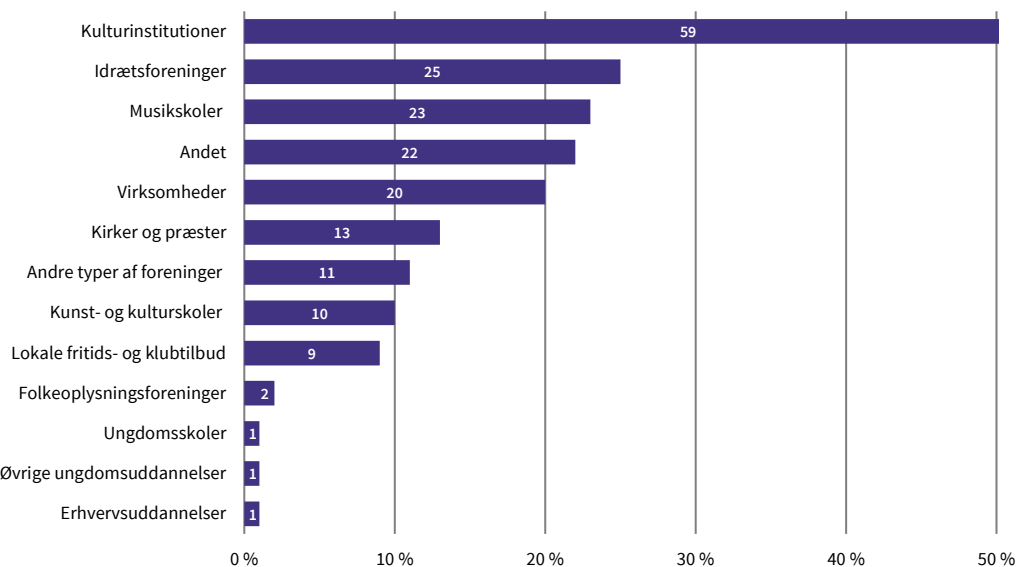
	Land eller mindre landsby (N = 136)	Landsby (N = 229)	Lille provinsby (N = 207)	Provinsby (N = 190)	Stor provinsby (N = 92)	Hovedstaden (N = 72)	Total (N = 927)
Ja	69 %	58 %	55 %	57 %	56 %	61 %	59 %
Nej	31 %	42 %	45 %	43 %	44 %	39 %	41 %
Jeg gennemfører udelukkende undervisning i 10. klasse	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: I spørgeskemaet har respondenterne fået følgende svarmuligheder med eksempler: "Land eller mindre landsby (under 1.000 indbyggere)", "Landsby (1.000-4.999 indbyggere) (fx Bogense eller Jelling)", "Lille provinsby (5.000-19.999 indbyggere) (fx Middelfart eller Haslev)", "Provinsby (20.000-69.999 indbyggere) (fx Viborg eller Næstved)", "Stor provinsby (70.000-300.000 indbyggere) (fx Esbjerg eller Odense)", "Hovedstaden".

FIGUR B.1

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning [i indskolingen] i skoleåret 2017/18? (N = 544)

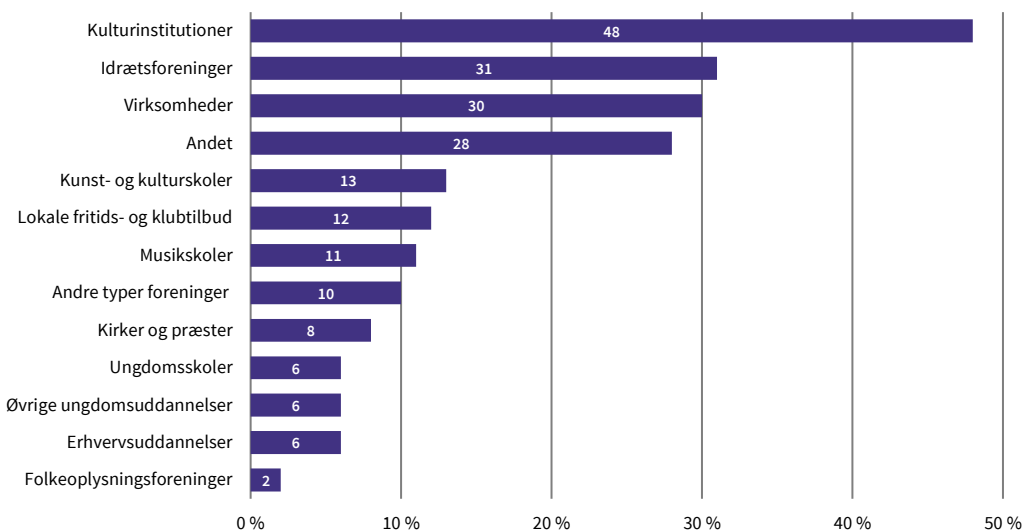

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

FIGUR B.2

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning [på mellemtrinnet] i skoleåret 2017/18? (N = 544)

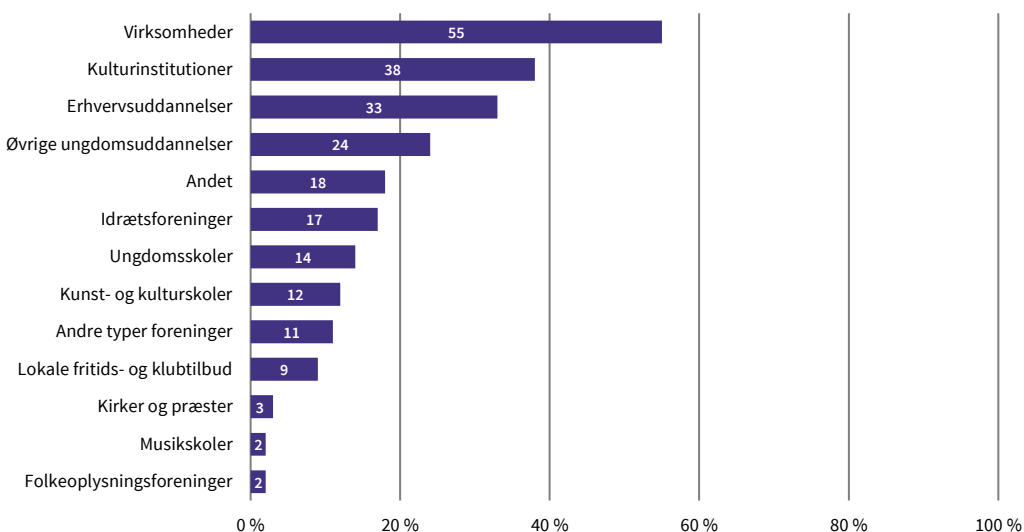

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

FIGUR B.3

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning [i udskolingen] i skoleåret 2017/18?

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

TABEL B.4

Hvilken rolle har din ledelse spillet i forbindelse med undervisningen? (N = 544)

	Antal	Procent
En eller flere fra skolens ledelse har bidraget med idéer til at udvikle undervisningen	25	5 %
En eller flere fra skolens ledelse har bidraget ved at tage kontakt til en eller flere eksterne samarbejdspartnere	55	10 %
En eller flere fra skolens ledelse har løbende bidraget gennem samtaler og sparring om udviklingen og gennemførelsen af undervisningen	42	8 %
Skolens ledelse har ikke spillet nogen nævneværdig rolle	439	81 %
Ved ikke	14	3 %
Total	575	106 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

TABEL B.5

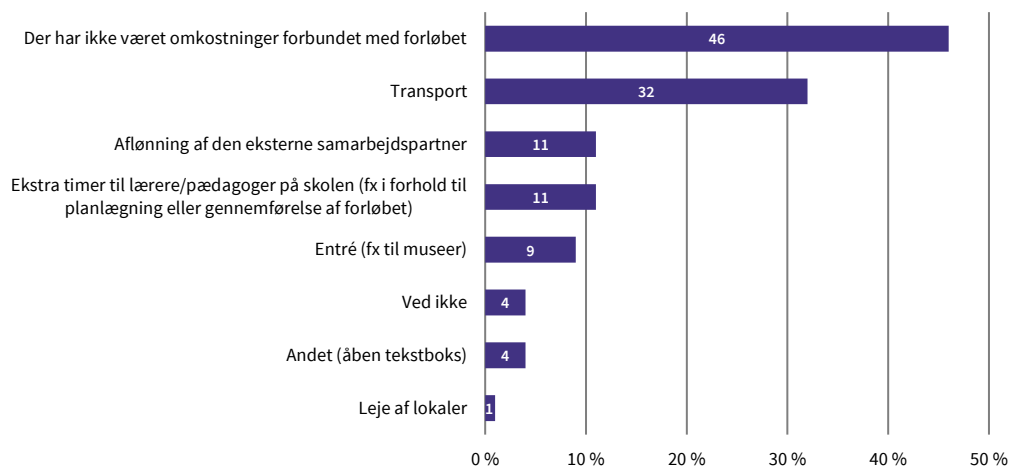
Hvilken rolle har forvaltningen spillet i forbindelse med undervisningen? (N = 544)

	Antal	Procent
En eller flere medarbejdere fra forvaltningen har bidraget med idéer til at udvikle undervisningen	19	3 %
En eller flere medarbejdere fra forvaltningen har bidraget ved at tage kontakt til en eller flere eksterne samarbejdspartnere	33	6 %
En eller flere medarbejdere fra forvaltningen har løbende bidraget gennem samtaler og sparring om udviklingen og gennemførelsen af undervisningen	14	3 %
Forvaltningen har ikke spillet nogen nævneværdig rolle	433	79 %
Ved ikke	58	11 %
Total	557	102 %

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

FIGUR B.4

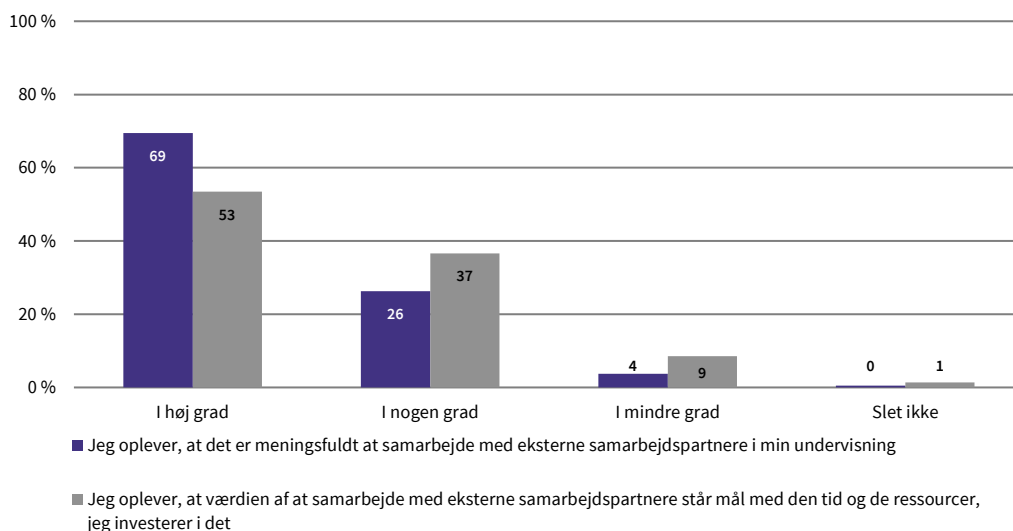
Har forløbet med den eksterne samarbejdspartner betydet, at skolen har haft omkostninger? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.
Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

FIGUR B.5

Hvordan vurderer du overordnet samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Åben skole

© 2018 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Johner

ISBN (www) 978-87-7182-208-3

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk